

Junior klub

Třetí potvrzený nález škeble asijské v ČR

Jiří Novák

Autor věnuje honorář Nadaci Živa

Škeble asijská (*Sinanodonta woodiana*) je jedním z několika u nás dosud vzácných novodobých bezobratlých přistěhovalců. Její nález na území České republiky poprvé popsal L. Beran v r. 1996 z jižní Moravy, konkrétně z ramene Dyje pod Břeclaví. Druhý nález (r. 2001) popisuje tentýž autor ve východních Čechách, z Žehuňského rybníka u Chlumce nad Cidlinou (Živa 2003, 4: 173-175). Nejnovější, třetí doložený nález pochází ze střední Moravy, konkrétně z NPP Chropýňský rybník.

Přírodní podmínky na lokalitě

Národní přírodní památka Chropýňský rybník leží na jihozápadním okraji města Chropyně v nadmořské výšce 191 m. Jeho výměra je 24,36 ha. Jižně pod tímto rybníkem, oddělen pouze hrází a cestou se nachází druhý malý rybník — sádka, který však už není součástí chráněného území. Hloubka obou rybníků kolísá přibližně od 0,5 do 0,8 m. Oba rybníky jsou součástí středomoravské nivy řek Moravy a Bečvy. Geologicky jsou utvářeny nadložími štěrkopísků na dně a vrstvou povodňové hlíny, jejíž profil dosahuje místy až 1 m. Velký Chropýňský rybník, tzv. Zámecký, je stále průtočný, napájený stružkou z mlýnského náhonu Malé Bečvy. Bezprostřední blízkost města Chropyně a intenzivní chov ryb se však nepříznivě projevují na kvalitě vody. V letních měsících r. 2003 muselo být

v malém rybníku instalováno provzdušňovací zařízení, protože vznikl kyslíkový deficit vody.

Malý rybník je přímo napájen z velkého rybníka, avšak není permanentně průtočný. Z botanického hlediska je Chropýňský rybník nejbohatším výskytistěm kotvice plovoucí (*Trapa natans*) na Moravě. Ještě v první polovině 20. stol. býval i velmi významnou ornitologickou lokalitou. Avšak vybudováním rozsáhlých vodních ploch na několik kilometrů vzdálené lokalitě Záhlínické rybníky se jeho ornitologický význam snížil. Dodnes však zde přetrvává rozsáhlá kolonie racka chechtavého (*Larus ridibundus*).

V několika posledních letech byly rybníky pronajaty a jsou hospodářsky využívány pro chov tržních ryb. V malém sádkovém rybníčku byl během minulých pěti let chován potěr amura bílého (*Ctenopharyngodon idella*), tolstolobika bílého (*Hypophthalmichthys molitrix*) a kapra obecného (*Cyprinus carpio*). Do obou rybníků byly vypouštěny ryby pocházející výhradně z tuzemských zdrojů, a to z Rybářství Pohořelice a Ivanovic na Hané. Podle informací současného majitele rybníků zde nebyly vysazovány ryby z přímého importu z Asie.

Průzkum a sběr

Prázdné lastury škeble asijské (*S. woodiana*) jsem poprvé sbíral 22. 6. 2003 při

Lastury mlžů škeble asijské (*Sinanodonta woodiana*), škeble rybníčné (*Anodonta cygnea*) a škeble říční (*Anodonta anatina*) na dně Malé Bečvy v pozorované lokalitě

průzkumu lokality v rámci malakologického sledování kroměřížského regionu. Šlo o tři volně roztroušené lastury na břehu odtokového kanálu z malého rybníka. Jedna z nich byla natolik poškozená, že se ani nepodařilo získat její rozměry. Při průzkumu celého odtokového kanálu i obou rybníků však nebyli nalezeni další živí jedinci, ani jejich schránky. Proto jsem se rozhodl v dalším průzkumu pokračovat až v podzimních měsících po výlovu obou rybníků. Lokalitu jsem opět navštívil 6. a 7. 12. 2003. Velký — Zámecký rybník byl po výlovu ryb právě napouštěn vodou. Malý rybník byl vypouštěný, připraven na zimování. Prohlídka dna malého rybníka ani odtokového kanálu nepřinesla žádný nový nález. Proto jsem další průzkum zaměřil na koryto říčky Malá Bečva, kam směřují odtokové kanály z obou rybníků. Říční dno zde tvoří štěrkopískový podklad s někde až metrovými nánosy hlíny, organických zbytků a větví stromů spadlých až ze 3 m vysokých břehů. Během dvou dnů jsem prohledal úsek dlouhý asi 150 m po toku říčky. Asi 20 m od soutoku Malé Bečvy s odvodňovacím kanálem z malého rybníka bylo dno říčky pokryto vrstvou naplavených prázdných lastur druhů škeble rybníčná (*Anodonta cygnea*), škeble říční (*A. anatina*)

Koryto říčky Malá Bečva v lese nedaleko NPP Chropýňský rybník. Snímky J. Nováka

a okružanka říční (*Sphaerium rivicola*), ojediněle však i živými jedinci škeble říční a sporadicky i prázdnými lasturami škeble asijské (*S. woodiana*) různého stáří a velikosti. Na celém zkoumaném úseku se zatím podařilo zajistit pět živých jedinců tohoto druhu. Také podle několika čerstvě rozdrčených lastur *S. woodiana*, které padly za oběť volavce šedé (*Ardea cinerea*), je možné, že i v národním prostředí plytké, mírně proudící říčky škeble *S. woodiana* krátkodobě přežívá. Celkem jsem při všech návštěvách nasbíral 19 lastur tohoto druhu. Rozměry největší a nejmenší z nich byly 186×111×82 mm a 60×45×20 mm (délka×výška×šířka).

Závěrem bych chtěl říci, že průzkum lokality NPP Chropýňský rybník a koryta říčky Malá Bečva v bezprostřední blízkosti této lokality bude pokračovat na podzim r. 2004 po výlovu ryb.

Za pomoc při určování sebraného materiálu a cenné rady bych rád poděkoval RNDr. Michalovi Horsákovi. Pozn. red.: Článek vychází z vlastního pozorování středoškolského studenta

